

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора філософії зі спеціальності Освітні, педагогічні науки, доцента, полковника Національної академії Національної гвардії України **Загребельного Олександра Васильовича** на дисертаційну роботу Бабак Ганни Сергіївни **«Формування у курсантів-правоохоронців здатності працювати в команді в процесі вивчення іноземних мов»**, що представлена до розгляду та проведення захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій ученій раді, з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження. У світлі стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та вступ до НАТО питання модернізації системи вищої освіти зі специфічними умовами навчання набуває особливої ваги. Актуальність теми дослідження зумовлена специфікою сучасних викликів, що ініціюють кардинальні зміни у професійних стандартах підготовки правоохоронців.

Серед вимог, що висувуються до майбутніх правоохоронців особливе місце займає здатність працювати в команді, оскільки це підвищує ефективність і безпеку в роботі. Командна робота дозволяє краще й швидше реагувати на надзвичайні ситуації, використовувати різноманітні навички та досвід, а також забезпечує взаємну підтримку та мотивує до кращих результатів, команда сама нормує свій робочий час залежно від темпів досягнення поставленої мети.

Об'єктивною є потреба формування у курсантів умінь організовувати командну взаємодію на основі партнерства, розвивати у них такі морально-вольові якості, як вимогливість до себе і інших, миттєву взаємодопомогу, взаємозамінність, підтримку командного духу, тощо.

Актуальність дослідження посилюється важливістю навчання курсантів іноземних мов. З огляду на щораз активнішу інтеграцію України в міжнародний правовий простір, важливість взаємодії з іноземними

правоохоронними органами, а також участь у міжнародних місіях і програмах підготовки знання іноземних мов стає невід'ємною складовою професійної компетентності майбутніх працівників правоохоронної сфери.

Оволодіння навичками працювати в команді є однією з вимог фахівців-правоохоронців, які визначено в офіційно-нормативних документах, зокрема у Законі України «Про Національну поліцію», Постанові Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 641 «Про утворення Національної поліції України», Постанові Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 823 «Про затвердження Положення про Національну поліцію», Наказах Міністерства внутрішніх справ, Стандарті вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», Законі України № 1556- VII від 1 липня 2014 року, Законі України № 1986-IX від 17 грудня 2021 року, Законі України № 848-VIII від 26 листопада 2015 року.

Новизна представлених теоретичних результатів проведеного здобувачем дослідження полягає в тому, що *вперше* досліджено проблему формування здатності працювати в команді у курсантів-правоохоронців у процесі вивчення іноземних мов; визначено термінологічне поле дослідження. У роботі обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування здатності працювати в команді у курсантів-правоохоронців (забезпечення умотивованості курсантів у необхідності набуття здатності працювати в команді; організація інтерактивної взаємодії суб'єктів навчання в процесі вивчення іноземних мов); уточнено критерії (мотиваційно-цільовий; когнітивно-діяльнісний; рефлексивно-оцінний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості здатності в курсантів-правоохоронців до роботи в команді.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. До найбільш значущих наукових результатів Г.С. Бабак можна віднести наукове обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов формування здатності працювати в команді у курсантів-правоохоронців у процесі вивчення

іноземних мов; визначення ключового поняття «здатність у курсантів-правоохоронців працювати в команді у процесі вивчення іноземних мов» розкрито як «спроможність та готовність до застосовування знань з метою виконання спільної роботи для розв’язання навчальної чи професійної задачі, а також володіння способами спільної діяльності». Авторкою з’ясовано освітньо-виховні можливості іноземних мов для формування здатності працювати в команді, характеристики – ознаки команд, класифікації команд, їх типи, особливості роботи в команді в процесі вивчення іноземних мов у курсантів-правоохоронців; критерії, показники, рівні сформованості здатності у курсантів-правоохоронців до роботи в команді.

Подальшого розвитку набули напрями дослідження проблеми (теоретико-термінологічний, організаційно-практичний, методично-технологічний, професійний); методи та засоби формування здатності працювати в команді в курсантів-правоохоронців у процесі вивчення іноземних мов.

Також на позитивну оцінку заслуговує розкриття освітньо-виховних можливостей іноземних мов для формування здатності працювати в команді.

Цінним для педагогічної науки є узагальнення ознак команди, їх класифікація, типи, особливості роботи в команді в процесі вивчення іноземних мов.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження Г.С. Бабак має чітку логічну побудову: анотація, вступ, два розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки, що надає достатньо чітке уявлення про міру наукової новизни і ступінь вирішення завдань дослідження. Наукові положення дисертаційної роботи обґрунтовані повною мірою та достовірно представлені у висновках. Результати дослідження відповідають меті та поставленим завданням. Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується тим, що в процесі роботи над дослідженням автором було опрацьовано достатню

кількість джерел (277 найменувань). Результати дослідження пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських конференціях. Матеріали та результати дослідження впроваджено в освітній процес таких закладів вищої освіти України, як Харківський національний університет внутрішніх справ, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Дніпровський державний університет внутрішніх справ, Національна академія Національної гвардії України.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Оцінюючи зміст й завершеність дисертації Бабак Г.С. «Формування у курсантів-правоохоронців здатності працювати в команді в процесі вивчення іноземних мов» відмітимо, що вона є цілісним структурованим дослідженням, зберігає логічну послідовність та комплексність викладення матеріалу як на рівні роботи в цілому, так і в межах кожного окремого розділу, складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, об'єкт, предмет та завдання, окреслено методи дослідження та джерельну базу, визначено наукову новизну та практичну значущість результатів дослідження, особистий внесок здобувача, подано відомості щодо апробації отриманих результатів та їх впровадження.

У першому розділі дисертаційної роботи «Формування у курсантів-правоохоронців здатності працювати в команді в процесі вивчення іноземних мов» на основі аналізу науково-педагогічної літератури розкрито суть поняття «здатність працювати в команді», дано авторське тлумачення ключового поняття «здатність працювати в команді у курсантів-правоохоронців, як можливість, спроможність, уміння курсантів-правоохоронців виконувати в майбутньому діяльність щодо забезпечення правопорядку та безпеки, всебічно розглянуто питання роль і значення команди у професійному зростанні, визначено специфіку праці в команді саме правоохоронців, наведено перелік вимог до організації команди, з'ясовано ознаки команди, її переваги і її

недоліки.

У розділі представлено матеріал щодо внеску зарубіжних науковців у розробку теорії і практики командоутворення. Наведено різні підходи до визначення дефініції «команда», узагальнено характеристики команди, етапи її розвитку, типи і функції, що виконують члени команди, тощо.

Важливим у контексті дослідження є параграф, у якому висвітлено роль іноземних мов у формі здатності працювати в команді у курсантів-правоохоронців.

У дисертації переконливо доведено, що знання іноземних мов є важливими і затребуваними в реальному і професійному житті, що вивчення іноземних мов сприяє розширенню знань про країни світу і відбувається в межах загальноприйнятої соціокультурної моделі.

Підкреслимо, що до мотиваційних ресурсів, що сприяють вивченню іноземної мови належить: по-перше, важливість знань професійно орієнтованої термінології, що дозволяє поліцейським швидше оволодівати новим обладнанням, яке надходить в Україну з Європи та Америки, а також ефективно спілкуватися з колегами під час навчання з метою опанування сучасних технологій; по-друге, можливість спілкуватися з партнерами різних національних сил, знати відповідні структури та особливості міжнародної документації в контексті міжнародного співробітництва; по-третє, володіння англійською мовою, що дозволить правоохоронцям спілкуватися з місцевим населенням у межах миротворчих операцій, в яких Україна бере активну участь; можливість підвищити рівень знання іноземної мови для поліцейських, які успішно склали тести на мовних курсах за кордоном.

Г.С. Бабак обґрунтовано подала педагогічні умови формування здатності у курсантів-правоохоронців працювати в команді в процесі вивчення іноземних мов (забезпечення умотивованості курсантів у необхідності набуття здатності працювати в команді; організація інтерактивної взаємодії суб'єктів навчання в процесі вивчення іноземних мов).

Другий розділ дисертації присвячено розкриттю технології

педагогічного експерименту, який проходив у Харківському національному університеті внутрішніх справ, у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ.

Педагогічний експеримент проходив за трьома етапами. На констатувальному етапі вивчалась та аналізувалась, психолого-педагогічна та філософська література; розроблялися критерії та рівні прояву здатності до роботи в команді у курсантів-правоохоронців; формулювалась гіпотеза дослідження та умови її реалізації. На формувальному етапі відбувалась експериментальна перевірка визначених умов. На контрольному етапі здійснювався аналіз отриманих результатів експерименту, розроблялися методичні рекомендації для викладачів та курсантів щодо забезпечення формування здатності командної роботи курсантів, оцінювалися рівні її сформованості у контрольній (КГ) та експериментальній групі (ЕГ). Формувалися висновки, розроблялися дидактичні рекомендації, оформлювався текст дисертації.

Оцінюючи зміст другого розділу, підкреслимо коректність розробки педагогічного експерименту, чіткість визначення мети експерименту, критеріїв, показників, рівнів сформованості здатності курсантів-правоохоронців до роботи в команді на заняттях з іноземних мов, відбір методів і форм реалізації педагогічних умов.

У ході експерименту використовувалися такі методи як анкетування, педагогічне спостереження, співбесіда, тестування, експеримент, опитування. Це дало змогу отримати позитивні результати, які засвідчили статистично значущі відмінності у рівнях сформованості здатності працювати в команді за критеріями (мотиваційно-цільовий; когнітивно-діяльнісний; рефлексивно-оцінний).

Аналіз змісту експериментального розділу дає уявлення про повноту, вірогідність отриманих результатів. Справляє позитивне враження розкриття чіткого плану реалізації педагогічних умов, який презентує крок за кроком дії здобувачки, що дало змогу сформувати у курсантів-правоохоронців

усвідомлення ролі, значення командної роботи для професійного зростання і підвищення якості виконання навчально-професійних завдань в цілому, забезпечити ефективну взаємодію всіх учасників освітнього процесу, розвинути уміння моделювати професійну діяльність, оволодіти технологіями творчої партнерської взаємодії у процесі міжособистісної комунікації.

Дисертація Бабак Г.С. засвідчує здійснену ґрунтовну пошукову й аналітичну роботу, опрацювання та узагальнення значного масиву інформації. Дисертаційне дослідження характеризується достатнім рівнем обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Оцінювання змісту дослідницької роботи уможливорює стверджувати, що поставлена в ній мета у процесі вирішення головних завдань досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Слід зазначити, що під час роботи з дисертацією порушень вимог не виявлено, текст роботи оригінальний. Аналіз публікацій дисертантки засвідчив їх відповідність вимогам щодо оприлюднення результатів дослідження. Основні результати дослідження викладено в наукових працях, зокрема: 5 статей у фахових виданнях України (категорія Б), 1 стаття у виданнях інших держав, 14 публікацій у матеріалах і тезах науково-практичних конференцій (міжнародних, усеукраїнських).

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Бабак Г.С., водночас можна відзначити деякі дискусійні положення, а також висловимо окремі побажання, що мають характер рекомендацій:

1. У п.1.1. Розкриття суті поняття «здатність працювати в команді у науково-педагогічній літературі», з'ясовуючи ключову дефініцію «здатність працювати в команді у курсантів-правоохоронців» авторка багато уваги приділила поняттю «команда», її ознакам, типам. Оскільки це вже досить відома інформація її слід було подати у вигляді узагальнених таблиць.

2. У роботі (в п.1.2.) наведено змістовну інформацію про наукові здобуття зарубіжних науковців у розробці проблеми командоутворення. Поряд з цим, здійснення порівняльного аналізу підходів українських, зарубіжних вчених до розкриття суті команди, її ролі у реалізації професійних завдань правоохоронцям прикрасило б роботу. Крім того, виникає інтерес досвіду праці в команді саме зарубіжних фахівців правоохоронців. Цей матеріал, безумовно був би корисним у контексті досліджуваної проблеми.

3. У дисертації згадується про організацію гуртка «Команда - шанс на успіх» для курсантів-правоохоронців та розроблену пам'ятку-інструкцію «Правила роботи в команді». Це дієве практичне втілення результатів дослідження. Доцільно було б приділити більше уваги діяльності цього гуртка, його реальній ефективності.

4. Практичне значення дисертаційного дослідження засвідчує, як правило, розроблене методичне забезпечення. Відсутність його у певній мірі впливає на рівень виконання роботи, але не перекреслює вагомість отриманих результатів.

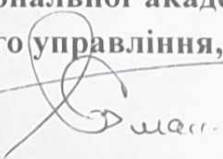
Утім зазначені зауваження, рекомендації і побажання не знижують загального позитивного враження від дисертаційної роботи Бабак Г.С. і можуть бути предметом для наукової дискусії.

Висновок. Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Бабак Ганни Сергіївни «Формування у курсантів-правоохоронців здатності працювати в команді в процесі вивчення іноземних мов», є самостійним і завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконано здобувачем особисто за актуальною темою з використанням доцільних методів наукового пошуку. Робота характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати проведених здобувачем досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувача в науку та достатньо повно оприлюднені у наукових працях здобувачки. Вважаємо, що дисертація

заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024), а її автор Бабак Ганна Сергіївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент

Доктор філософії зі спеціальності Освітні, педагогічні науки, доцент,
полковник Олександр ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ
Національна академія Національної гвардії України
04.08.2025

Підпис доктора філософії О. Загребельного засвідчую
Т.в.о. начальника Національної академії Національної гвардії України,
доктор наук з державного управління, професор
полковник Владислав ЄМАНОВ
04.08.2025

